

TỈ LỆ MỨC LỌC CẦU THẬN GIẢM VÀ MỘT SỐ YẾU TỐ LIÊN QUAN Ở BỆNH NHÂN ĐÁI THÁO ĐƯỜNG TYPE 2

Văn Hữu Tài¹

Ngày nhận bài: 19/6/2022; Ngày phản biện thông qua: 29/6/2022; Ngày duyệt đăng: 30/7/2022

TÓM TẮT

Nghiên cứu nhằm xác định tỉ lệ mức lọc cầu thận giảm và một số yếu tố liên quan ở bệnh nhân đái tháo đường type 2. Sử dụng thiết kế mô tả cắt ngang với phương pháp chọn mẫu liên tiếp trong thời gian nghiên cứu để xác định tỉ lệ mức lọc cầu thận giảm được ước tính theo công thức CKD-EPI, sau đó dùng phân tích hồi quy đa biến Logistic để xác định một số yếu tố liên quan độc lập với mức lọc cầu thận giảm ở bệnh nhân đái tháo đường type 2. Tất cả bệnh nhân trong mẫu nghiên cứu đều được phỏng vấn và thăm khám theo nội dung của bộ câu hỏi soạn sẵn. Đái tháo đường type 2 được chẩn đoán theo Hội đái tháo đường Hoa Kỳ năm 2020. Mức lọc cầu thận giảm được xác định khi tỉ số mức lọc cầu thận ước tính < 60 mL/phút/1,73 m². Kết quả chính đạt được: Tỉ lệ mức lọc cầu thận giảm ở bệnh nhân đái tháo đường type 2 là 24,0% (KTC95%: 16,4 – 31,6%), trong đó: Mức lọc cầu thận 30 – 59 mL/phút/1,73m² chiếm 22,4%; mức lọc cầu thận 15 – 29 mL/phút/1,73m² chiếm 1,6%; không có mức lọc cầu thận < 15 mL/phút/1,73m². Có ba yếu tố liên quan thuận và độc lập với mức lọc cầu thận giảm ở bệnh nhân đái tháo đường type 2 là: Tuổi > 70 với POR = 3,1 (KTC95%: 1,2 – 7,9); không béo phì với POR = 3,5 (KTC95%: 1,1 – 12,1) và tăng thải Albumin niệu với POR = 4,5 (KTC95%: 1,7 – 12,1).

Từ khóa: mức lọc cầu thận giảm, yếu tố liên quan, đái tháo đường type 2.

1. MỞ ĐẦU

Đái tháo đường (ĐTĐ) là một bệnh lý chuyển hóa ngày càng gia tăng trên toàn cầu với nhiều biến chứng và tử vong cao, chủ yếu do biến chứng tim mạch với một chi phí điều trị khổng lồ. Trên thế giới, năm 2021, ĐTĐ chiếm 10,5% với 537 triệu người trưởng thành 20 – 79 tuổi mắc bệnh trong đó ĐTĐ type 2 chiếm > 90%, có đến 6,7 triệu người tử vong liên quan đến ĐTĐ với chi phí điều trị 966 tỷ đô la (IDF, 2021). Bệnh thận ĐTĐ là biến chứng mạch máu nhỏ thường gặp trong bệnh ĐTĐ, có liên quan với tiến triển bệnh thận giai đoạn cuối, đòi hỏi cần lọc máu hoặc ghép thận, đồng thời gia tăng đáng kể nguy cơ bệnh tim mạch và chi phí điều trị (ADA, 2020).

Xác định mức lọc cầu thận giảm ở bệnh nhân ĐTĐ type 2 rất quan trọng, góp phần trong chẩn đoán xác định và phân giai đoạn bệnh thận ĐTĐ, giúp phân tầng nguy cơ tim mạch, chọn lựa phác đồ thuốc, dự phòng và theo dõi bệnh thích hợp theo cá thể hóa trên mỗi bệnh nhân (ADA, 2020). Mức lọc cầu thận giảm có ý nghĩa khi < 60 mL/phút/1,73 m² (ADA, 2020), liên quan mạnh với nguy cơ bệnh thận mạn giai đoạn cuối ở bệnh nhân ĐTĐ type 2 (Oshima, 2018), gia tăng nguy cơ tử vong do mọi nguyên nhân và tử vong tim mạch gấp 1,5 lần (Targher, 2011).

Tỉ lệ bệnh thận ĐTĐ, được chẩn đoán dựa trên tổn thương thận với tăng thải Albumin niệu

và/hoặc mức lọc cầu thận giảm, chiếm 20 – 40% (ADA, 2020). Một số nghiên cứu cho thấy tỉ lệ mức lọc cầu thận giảm ở bệnh nhân ĐTĐ type 2 chiếm 7,5 – 40% (Le, 2020; Trần Nam Quân, 2015; Nata, 2020), sự dao động này phụ thuộc vào đặc điểm mẫu nghiên cứu và công thức tính mức lọc cầu thận. Nghiên cứu của tác giả Fontela (2014); Zaman (2015) và Taderegrew (2020), tỉ lệ mức lọc cầu thận giảm có sự khác nhau khi xác định mức lọc cầu thận theo công thức Cockcroft – Gault, MDRD và CKD - EPI trên cùng một mẫu bệnh nhân nghiên cứu. ADA (2020) cũng khuyến cáo sử dụng công thức CKD - EPI để ước tính mức lọc cầu thận ở bệnh nhân ĐTĐ. Một số nghiên cứu cũng cho thấy mức lọc cầu thận giảm liên quan với một số yếu tố: Tuổi, giới tính, chỉ số khối cơ thể, thời gian ĐTĐ, tăng huyết áp, bệnh vông mạc ĐTĐ, tăng acid uric máu, tăng thải Albumin niệu,...(Lê Tuyết Hoa, 2014; Le, 2020; Nata, 2020; Rosdiana, 2020).

Xác định tỉ lệ mức lọc cầu thận giảm bằng công thức CKD - EPI ở bệnh nhân ĐTĐ type 2 thật sự cần thiết đối với bác sĩ trong thực hành trong chẩn đoán, điều trị và tiên lượng bệnh phù hợp theo cá thể hóa trên từng bệnh nhân (ADA, 2020). Chúng tôi tiến hành nghiên cứu ở bệnh nhân ĐTĐ type 2, điều trị tại Khoa Nội, Bệnh viện Đa khoa tỉnh Khánh Hòa với câu hỏi nghiên cứu: Tỉ lệ mức lọc cầu thận giảm ở bệnh nhân ĐTĐ type 2 là bao nhiêu? Yếu tố nào liên quan đến mức lọc cầu thận

¹Khoa Y Dược, Trường Đại học Tây Nguyên;

Tác giả liên hệ: Văn Hữu Tài; ĐT: 0982424808; Email: vanhuutai@ttn.edu.vn.